

Ramowy Program Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej

Lublin, 2025 r.

Spis treści:

Wstęp	3
I. Podstawy prawne programów ochrony osób doznających przemocy domowej.	4
II. Podstawy teoretyczne programów ochrony osób doznających przemocy domowej.....	5
III. Cele programów ochrony osób doznających przemocy domowej.....	9
IV. Adresaci programów ochrony osób doznających przemocy domowej	10
V. Realizatorzy programów ochrony osób doznających przemocy domowej.....	11
VI. Obszary działań w ramach programów ochrony osób doznających przemocy domowej	12
VII. Zasady realizacji programów ochrony osób doznających przemocy domowej.....	13
VIII. Monitoring i ewaluacja programów ochrony osób doznających przemocy domowej 16	
IX. Rezultaty programów ochrony osób doznających przemocy domowej	17
X. Finansowanie programów ochrony osób doznających przemocy domowej	18

Wstęp

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2024 r. poz.1673) nakłada na samorządy województwa obowiązek opracowania ramowych programów ochrony osób doznających przemocy domowej.

Programy ochrony osób doznających przemocy domowej stanowią integralną część gminnych i powiatowych programów przeciwdziałania przemocy domowej oraz systemu przeciwdziałania przemocy domowej. Obowiązek opracowania oraz realizacji gminnych oraz powiatowych programów ochrony osób doznających przemocy domowej, - zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 oraz art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej należy do zadań własnych gminy i powiatu.

Ramowy program ochrony osób doznających przemocy domowej opracowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie stanowi część lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, ściśle korelując z założeniami Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2026-2030. Program jest narzędziem pomocnym przy konstruowaniu lokalnych programów wsparcia. Jego celem jest wskazanie przykładowego katalogu działań interwencyjnych, które mogą stanowić niezbędne minimum w pracy z osobami doznającymi przemocy domowej dla zapewnienia im bezpieczeństwa i wsparcia. Ma on charakter uniwersalny i stanowi wytyczne dla lokalnych samorządów, uwzględniając priorytety z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. Działania wskazane w programie określone są w sposób ramowy.

I. Podstawy prawne programów ochrony osób doznających przemocy domowej.

Podstawę prawną programów ochrony osób doznających przemocy domowej stanowią w szczególności następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. 2024 r. poz. 1673);
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870);
3. Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (M.P. poz. 1232).

II. Podstawy teoretyczne programów ochrony osób doznających przemocy domowej

Zachowanie osób doznających przemocy domowej, jak i samo zjawisko przemocy, jest złożone. W literaturze przedmiotu istnieje kilka koncepcji psychologicznych wyjaśniających mechanizmy przemocy, uwarunkowania specyficznego zachowania osób jej doświadczających oraz przyczyny dla których tak trudno przeciwdziałać tym mechanizmom. Zrozumienie ich może ułatwić m.in. wiedza na temat cyklu przemocy.

Badania wykazują, że związki, w których osoby doświadczają przemocy przechodzą przez trzy fazy powtarzającego się cyklu:

- **Faza narastania napięcia**

Jest to faza, w której narasta napięcie w relacji osoba stosująca przemoc – osoba doznająca przemocy. Osoba stosująca przemoc jest poirytowana, nerwowa. Osoba doznająca przemocy stara się ją uspokajać. Koncentruje się na usuwaniu przyczyn irytacji i zapobieganiu jej narastaniu. Za wszelką cenę pragnie uniknąć nadchodzącej awantury. Wysiłki te prędzej czy później są skazane na porażkę. Osoba doznająca przemocy nie może nic zrobić, by uniknąć kolejnej fazy.

- **Faza ostrej przemocy**

To faza, kiedy osoba stosująca przemoc staje się gwałtowna, agresywna, wyładowuje złość. Każde zachowanie osoby doznającej przemocy stanowi pretekst do wywołania awantury, użycia przemocy fizycznej lub innych jej form. Zdrowie, a nawet życie osoby pokrzywdzonej jest wtedy często zagrożone. To faza kiedy często dochodzi do pobicia, zranienia, napaści. To też czas, kiedy najczęściej osoba pokrzywdzona decyduje się na szukanie pomocy lub/i różne służby mają do niej dostęp (np. pogotowie, lekarz pierwszego kontaktu, policja).

- **Faza miodowego miesiąca**

To faza, gdy osoba stosująca przemoc okazuje czułość, miłość, wyraża skruchę i przeprosza za swoje zachowanie. Dzieje się tak przede wszystkim, gdy osoba pokrzywdzona ujawni prawdę na zewnątrz. Osoba stosująca przemoc jest miła i zachowuje się bardzo dobrze, obiecuje poprawę, tłumaczy się, prosi o wybaczenie. Wykazuje troskę i zapewnia osobę doznającą przemocy o swojej miłości. To faza, gdy osoba stosująca przemoc wręcza prezenty, adoruje. Osoba stosująca przemoc i osoba pokrzywdzona zachowują się jak świeżo zakochana para. Osoba pokrzywdzona zaczyna wierzyć w to, że partner się zmienił i że przemoc była jedynie incydentem. Czuje się kochana, adorowana, spełniona, ważna. Spełniają się jej marzenia o cudownej miłości, odczuwa bliskość i zespolenie z partnerem. Faza miodowego miesiąca zatrzymuje osobę pokrzywdzoną

w cyklu przemocy, bo łatwo wtedy zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Faza miodowego miesiąca zawsze mija i znowu rozpoczyna się faza narastania napięcia. Faza miodowego miesiąca niesie zagrożenie, ponieważ przemoc w następnym cyklu bywa zazwyczaj gwałtowniejsza.

Osoby doświadczające przemocy (nie tylko kobiety doświadczające przemocy ze strony partnerów), zwłaszcza w sposób regularny i długi, zmieniają się, na co wpływ mają poniższe mechanizmy.

Zjawisko wiktylizacji¹. To szczególna sytuacja, ponieważ jest to proces rozciągnięty w czasie, w którym u osoby pokrzywdzonej następują zmiany w zachowaniu, psychice, myśleniu o sobie. Zjawisko wiktylizacji składa się z trzech poziomów:

- **I poziom** - to zburzenie utrwalonych przekonań na temat siebie i świata. Wyróżnić tu można następujące cechy charakterystyczne: skrócenie perspektywy czasowej, utrata poczucia bezpieczeństwa, czucie się jak małe dziecko, pragnienie wycofania się i izolacji od ludzi, przeżywanie bezsilnego gniewu, złości, lęku. Proces ten dotyczy przekonań na własny temat i otaczającego świata, które gromadzone są w toku życia. Doświadczenie przemocy zakłóca ten proces. Doświadczenie przemocy zmienia przekonania w systemie poznawczym.
- **II poziom** - to tzw. wtórne zranienia. Najczęściej są one wynikiem niewłaściwych reakcji otoczenia. Może to być np. zaprzeczenie, pomniejszenie, brak wiary, obwinianie osoby pokrzywdzonej, piętnowanie, brak lub odmowa pomocy, okrucieństwo. Poziom ten charakteryzuje się: kwestionowaniem prawdziwości opowieści pokrzywdzonej, obwinianiem, zaprzeczaniem i pomniejszaniem doświadczeń osoby pokrzywdzonej przez inne osoby, odmawianiem pomocy pokrzywdzonej, sugerowaniem chęci zysku, uzyskania korzyści.
- **III poziom** - to przyjmowanie tożsamości „ofiary” przemocy. Charakterystyczne dla tego poziomu jest: myślenie o sobie jak o osobie skazanej na bycie ofiarą, nietolerancja na własne błędy (samopiętnowanie się), zaprzeczanie trudnościom osobistym, poniżanie się i tworzenie z tego własnej filozofii życia, myślenie w kategoriach „wszystko albo nic”, negowanie podstawowych praw osobistych.

Opisane zjawisko nie jest jednoznaczne. Wydaje się, że szczególnie istotny jest poziom II, czyli wystąpienie wtórnej wiktylizacji. To szczególna sytuacja, proces zachodzący w osobach jej doświadczających na skutek zachowania osoby stosującej przemoc i reakcji otoczenia osoby pokrzywdzonej.

¹ J. Mellibruda *Przeciwdziałanie przemocy domowej*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2009.

Przerwanie przemocy jest możliwe, ale trudne zwłaszcza, gdy osoba doznająca przemocy wejdzie w trzeci, ostatni poziom. To czas, gdy osoba doświadczająca przemocy sprawia wrażenie jakby nie chciała wyjść z tej roli. To wywołuje frustrację i irytację u osób chcących udzielić jej pomocy. Wiąże się to z zagrożeniem „wtórnego zranienia”. To przestroga dla osób pracujących z osobami doświadczającymi przemocy, że pomoc im udzielaną powinna cechować wyjątkowa cierpliwość, życzliwość i wyrozumiałość oraz że jest to niekiedy długotrwały proces, w którym możemy być pierwszymi osobami, które zmieniają bieg „urazowych” doświadczeń ze strony otoczenia osoby doświadczającej przemocy.

Syndrom wyuczonej bezradności². Osoby doświadczające przemocy nabierają przekonania o nieskuteczności swoich posunięć, rodzi się w nich poczucie bezradności. Wyuczona bezradność jest poddaniem się, zaprzestaniem działania, które wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi, nie będzie to miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowań agresywnych. Wyuczona bezradność to jeden z najczęstszych objawów występujących u osób doznających przemocy. Przyczyną powstania tego syndromu to doświadczenia życiowe, wyniesione z różnych okresów życia. Można tu wymienić:

- doświadczenia z dzieciństwa:
 - przemoc fizyczna;
 - napaść seksualna lub molestowanie;
 - sytuacje traumatyczne (śmierć lub rozwód rodziców, alkoholizm, choroba bliskich itp.);
 - kłopoty w nauce;
 - problemy zdrowotne;
- doświadczenia ze związków realizowanych w życiu dorosłym:
 - przemoc (istotny jest czas trwania, rodzaj i częstota przemocy);
 - patologiczna zazdrość;
 - gwałt, przymuszanie do nieakceptowanych form współżycia;
 - groźby pozbawienia życia.

Syndrom wyuczonej bezradności rozwija się przede wszystkim poprzez nakładanie się na siebie niekorzystnych doświadczeń. Jego skutki można łagodzić poprzez stopniowe odzyskiwanie przez osobę doznającą przemocy kontroli nad swoją osobą i swoim życiem. Wyuczona bezradność jest szczególnie negatywna, ponieważ jej skutki mogą przejawiać się w trzech sferach:

² J. Mellibruda. *Przeciwdziałanie przemocy domowej...*

- deficyty poznawcze. Polegają na ogólnym przekonaniu, że nie ma takich sytuacji, w których możliwa jest zmiana, że nikt nie może pomóc, że w konkretnej sytuacji nic nie można zrobić;
- deficyty motywacyjne. Polegają na tym, że osoba jest zrezygnowana, zachowuje się biernie, nie podejmuje działań, aby zmienić swoją sytuację;
- deficyty emocjonalne. Polegają na tym, że osoba doświadczająca przemocy przeżywa lęk, depresję, apatię, uczucie zmęczenia, niekompetencję, wrogość.

Kolejny mechanizm to **syndrom sztokholmski**³. To szczególne zjawisko, stan psychiczny występujący u osób doznających przemocy, wyrażający się odczuwaniem sympatii i solidarności z osobami stosującymi przemoc. Osoba doznająca przemocy, która jest w długotrwałym związku z osobą stosującą przemoc jest z nią silnie związana emocjonalnie. Jest to mechanizm ochronny, który wg niej pozwala na przetrwanie. To związanie jest szczególnie niebezpieczne, gdyż uniemożliwia uwolnienie się z toksycznego związku. Osoba pokrzywdzona robi wszystko by trwał, może kłamać, brać winę na siebie. Osobą stosującą przemoc może być każda bliska osoba: matka, ojciec, dziecko, partner, żona, mąż.

Zjawisko „prania mózgu”⁴, to kolejny mechanizm psychologiczny, na który narażone są osoby doznające przemocy. Chodzi o zachowanie osoby stosującej przemoc, który izoluje, monopolizuje uwagę, doprowadza do wyczerpania, wywołuje lęk i depresję, stosuje naprzemiennie kary i nagrody, demonstruje wszechmoc i wszechwładzę, wymusza drobne przysługi. Konsekwencją tych praktyk u osoby pokrzywdzonej jest:

- degradacja własnego obrazu;
- przeżywanie silnego poczucia lęku i zagrożenia;
- wyzwalanie silnych stanów regresji.

Zjawisko psychologicznej pułapki⁵. Jest to sytuacja, w której w konsekwencji zachowań osoby stosującej przemoc osoba jej doświadczająca nie jest w stanie zrezygnować ze związku, bo tak dużo w niego zainwestowała: czasu, energii, emocji. Trwa ona w związku, który przynosi jej cierpienie, w którym jest upokarzana, bo żyje nadzieją, że to się kiedyś zmieni. Inwestuje w związek, stara się i jednocześnie obwinia siebie za całe zło. Wierzy, że jeśli doloży więcej starań, to sytuacja się zmieni na lepsze. Ma poczucie, że zależy to właśnie od niej. Im więcej się stara i wkłada w to działanie więcej energii, tym trudniej jej zrezygnować.

³ J. Mellibruda. *Przeciwdziałanie przemocy domowej...*

⁴ Tamże.

⁵ Tamże

III. Cele programów ochrony osób doświadczających przemocy domowej

Cel ogólny: ochrona i wsparcie osób doświadczających przemocy domowej w województwie lubelskim.

Głównym założeniem programu ochrony osób doświadczających przemocy domowej powinno być zapewnienie im bezpieczeństwa oraz systemowego wsparcia i pomocy w rozwiązaniu tego problemu.

Założenia programu powinny koncentrować się na:

- zwiększeniu dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparciu osób doświadczających przemocy domowej;
- poszerzeniu wiedzy i podnoszeniu kwalifikacji oraz zapobieganiu wypaleniu zawodowemu pracowników służb, instytucji i organizacji pracujących z osobami dotkniętymi przemocą domową;
- rozwoju współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy;
- podniesieniu świadomości społecznej na temat przemocy domowej

IV. Adresaci programów ochrony osób doznających przemocy domowej

- Osoby doświadczające przemocy domowej;
- Osoby zagrożone doświadczeniem przemocy domowej;
- Świadkowie przemocy domowej.

Badania wskazują że dominującą grupą wśród osób doświadczających przemocy są kobiety i dzieci, jednak nie należy marginalizować sytuacji, w których osobami doświadczającymi przemocy są mężczyźni.

V. Realizatorzy programów ochrony osób doznających przemocy domowej

Realizatorami Programów są instytucje, służby i organizacje pozarządowe funkcjonujące w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej na poziomie gminy, powiatu i województwa. Wśród nich znajdują się:

- samorząd gminny, samorząd powiatowy i samorząd wojewódzki;
- jednostki organizacyjne pomocy społecznej (powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki pomocy społecznej, ośrodki i punkty interwencji kryzysowej, itp.);
- specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- organizacje pozarządowe;
- jednostki wymiaru sprawiedliwości;
- jednostki ochrony porządku publicznego;
- placówki oświaty;
- placówki ochrony zdrowia;
- komisje rozwiązywania problemów alkoholowych;
- inne podmioty, w tym przede wszystkim zespoły interdyscyplinarne do spraw przeciwdziałania przemocy domowej oraz punkty konsultacyjne, punkty interwencji kryzysowej, poradnie rodzinne, schroniska, hostele.

VI. Obszary działań w ramach programów ochrony osób doznających przemocy domowej

Działania podejmowane w ramach programów powinny obejmować:

- rozpoznanie sytuacji i potrzeb osób doświadczających przemocy domowej oraz świadków;
- ocenę ryzyka zagrożenia bezpieczeństwa, w tym zdrowia i/lub życia osób doświadczających przemocy;
- opracowanie wstępnego planu pomocy rodzinie uwiękanej w przemoc;
- konstruowanie narzędzi wsparcia adekwatnych do rozpoznanych potrzeb i możliwości środowiska lokalnego;
- zapewnienie bezpieczeństwa osobom dotkniętym przemocą z wykorzystaniem środków ustawowych i możliwości instytucjonalnych w środowisku lokalnym;
- zapewnienie profesjonalnej pomocy osobom dotkniętym przemocą domową, w tym w szczególności pomocy: medycznej, psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej, w zakresie poradnictwa rodzinnego;
- monitorowanie sytuacji rodzin objętych wsparciem.

VII. Zasady realizacji programów ochrony osób doznających przemocy domowej

1. Przy konstruowaniu oraz realizacji programów ochrony osób doznających przemocy domowej pożądane jest uwzględnienie podstawowych przekonań dotyczących specyfiki zjawiska przemocy domowej i sposobów jej powstrzymywania. Poniższe założenia oparte są na aktualnym stanie wiedzy:
 - Przemoc domowa jest zjawiskiem szkodliwym i polega na wykorzystywaniu siły i przewagi wobec osób słabszych, naruszającym ich prawa i powodującym szkody psychiczne, fizyczne i moralne;
 - Przemoc domowa jest procesem charakteryzującym się swoistym przebiegiem i dynamiką relacji opisanym poprzez cykle przemocy i specyficzne dla niej mechanizmy psychologiczne. Zachowania osób doświadczających przemocy i strategie radzenia sobie z przemocą są wynikiem działania czynników podmiotowych i sytuacyjnych. Przypisywanie nieracjonalności osobom pokrzywdzonym jest uproszczeniem prowadzącym do krzywdzących ocen i wtórnej wiktymizacji;
 - Odpowiedzialność prawną i moralną za stosowanie przemocy ponosi osoba stosująca przemoc. Stosowanie przemocy nie może być usprawiedliwiane prowokacją czy zachowaniem osoby jej doznającej. Rozumienia psychologicznych mechanizmów uwikłania osób doświadczających przemocy w relacje z osobą stosującą przemoc, w tym zachowań przyczyniających się do podtrzymywania przemocy, nie należy utożsamiać z odpowiedzialnością za przemoc w związku;
 - Zjawisko przemocy domowej jest tolerowane i wzmacniane poprzez postawy oparte na stereotypach kulturowych, społecznych i obyczajowych (dotyczących między innymi: płci, ról społecznych, rasy, orientacji seksualnej), które przyczyniają się do wiktymizujących postaw wobec osób pokrzywdzonych;
 - Priorytetem w działaniach związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej jest kwestia bezpieczeństwa. Przy dokonywaniu diagnozy, planowaniu i realizacji działań, szczególnie interwencyjnych i prawnych, należy ocenić realne poczucie bezpieczeństwa osób pokrzywdzonych, a w przypadku jego braku podjąć działania na rzecz jego zapewnienia;
 - Naczelną zasadą w pomaganiu osobom doświadczającym przemocy, którym poczucie mocy zostało odebrane, jest wzmacnianie poczucia podmiotowości i wpływu. Istotnym jest, aby osoby korzystające z pomocy czuły się podmiotem, a więc autorami planowanych i realizowanych zmian. Istotna okazuje się elastyczność działań – od dyrektywnych (w sytuacji zagrożenia i utraty kontroli nad sytuacją oraz własnym

zachowaniem) po działania oparte na współpracy z poszanowaniem poziomu gotowości i tempa zmian osób pokrzywdzonych;

- Przemoc domowa jest zjawiskiem wieloaspektowym, co pociąga za sobą konieczność zapewnienia osobom pokrzywdzonym pomocy o charakterze interdyscyplinarnym i kompleksowym. Działania pomocowe, szczególnie interwencyjne i prawne, powinny być planowane i realizowane w oparciu o współpracę służb, instytucji i organizacji pozarządowych, z wykorzystaniem ich uprawnień, możliwości i kompetencji. Ich efektem powinno być sformułowanie najbardziej adekwatnych, pożądanых form pomocy osobom znajdującym się w sytuacji kryzysu związanego z doświadczaniem przemocy domowej. Pomoc powinna uwzględniać różne aspekty życia zarówno osób krzywdzonych, jak i stosujących przemoc. Wsparcie oraz pomoc psychologiczną, socjalną, materialną, medyczną i prawną powinna otrzymać cała rodzina. Formułą umożliwiającą realizację wymienionych działań jest praca metodą zespołu interdyscyplinarnego obejmująca:

- diagnozę sytuacji osób znajdujących się w sytuacji kryzysu związanego z przemocą domową. Tworzenie wspólnego rozumienia sytuacji rodziny. Wykorzystanie zasobów rodziny/osób;
- opracowanie indywidualnego planu pomocy osobie / rodzinie doświadczającej przemocy, w tym zaplanowanie działań i form pomocy;
- podział zadań i ich realizację, uwzględnienie woli, gotowości i bezpieczeństwa osób pokrzywdzonych.

2. Realizacja programu jest jednym z elementów systemowego podejścia do zadania zapobiegania i zwalczania przemocy domowej. Powinien on współgrać z pozostałymi elementami systemu przeciwdziałania przemocy domowej.
3. Wskazanie miejsca realizacji programu: uczestnicy powinni mieć czytelną informację gdzie odbywają się zajęcia/udzielane są różne formy wsparcia, w jakich warunkach, gdzie prowadzone będą prace administracyjno-biurowe na rzecz danego programu.
4. Realizacja programu dla osób doświadczających przemocy nie może odbywać się w tym samym miejscu co programy dla osób stosujących przemoc;
5. zastosowanie zróżnicowanych form zajęć w zależności od przypadku (np. grupowe, indywidualne, warsztatowe, treningowe, itp.) oraz jasne określenie czasu trwania programu i poszczególnych zajęć, tj. liczba godzin poszczególnych zajęć, czas spotkania;
6. dostosowanie liczby uczestników do realizowanej formy zajęć;
7. określenie norm, zasad i praw obowiązujących uczestników oraz realizatorów (wszyscy uczestnicy powinni zapoznać się z obowiązującymi normami i zasadami);

8. przystosowanie i udostępnienie właściwej infrastruktury, określenie zasad korzystania z niej;
9. ustalenie norm prowadzenia i przechowywania dokumentacji, ochrony danych osobowych;
10. ustalenie zasad współpracy z innymi podmiotami (organizacjami, instytucjami) działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doświadczających przemocy w rodzinie na danym terenie;
11. Rekomenduje się, aby realizatorzy programu ochrony osób doznających przemocy domowej tworząc ramy programu wykorzystywali wskazówki wynikające z przeprowadzenia lokalnej diagnozy społecznej, uwzględnili założenia i rekomendacje wynikające z opracowań naukowych. Należy również uwzględnić rozmiary zjawiska, sytuację psychospołeczną osób doznających przemocy w rodzinie oraz konsekwencje, wynikające z danego stanu rzeczy. Program ochrony osób doznających przemocy domowej musi być adekwatny do potrzeb występujących w danej sytuacji;
12. Okres realizacji programu powinien być właściwie dopasowany do problemów, jakich doświadcza osoba dotknięta przemocą domową i celów programu;
13. Program powinien być opracowany w sposób kompleksowy i komplementarny z programami korekcyjno-edukacyjnymi i psychologiczno-terapeutycznymi adresowanymi do osób stosujących przemoc domową.
14. Podmioty zaangażowane w realizację programu powinny przestrzegać zasady etyki zawodowej np. tajemnicy dotyczącej sytuacji klienta.

VIII. Monitoring i ewaluacja programów ochrony osób doznających przemocy domowej

Przebieg i efekty realizacji programów powinny zostać objęte działaniami monitorującymi i ewaluacyjnymi, które prowadzone są przez realizatorów programów. Należy określić instytucję odpowiedzialną za prowadzenie procesu monitorowania realizacji danego programu i osiągnięcia celów (zarówno głównego, jak i celów szczegółowych), czas oraz częstotliwość przeprowadzania monitoringu.

Programy powinny również podlegać ewaluacji. Należy określić podmiot odpowiedzialny za jej przeprowadzenie oraz określić czas, miejsce i sposób jej dokonania.

Monitorowanie realizacji Programów powinno odbywać się w oparciu o sprawozdawczość/informacje podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Wyniki ewaluacji należy wziąć pod uwagę w pracach nad doskonaleniem i upowszechnianiem dalszych metod oddziaływań.

IX. Rezultaty programów ochrony osób doznających przemocy domowej

Zwiększenie dostępności i skuteczności wieloaspektowej pomocy specjalistycznej osobom doznającym przemocy domowej i świadkom przemocy.

X. Finansowanie programów ochrony osób doznających przemocy domowej

Działania zaplanowane i realizowane w ramach programów mogą być finansowane ze środków:

- własnych samorządu gminy, powiatu, województwa;
- z budżetu państwa;
- środków zewnętrznych.